

пунктов, характеризується низким соответствием эмпирическим данным ( $\chi^2/df = 3,49$ ;  $RMSEA = 0,07$ ;  $SRMR = 0,07$ ;  $NFI = 0,83$ ;  $NNFI = 0,84$ ;  $CFI = 0,87$ ) и недостаточной внутренней согласованностью субшкал ( $\omega A < 0,55$ ). Предложена пересмотренная версия, из которой исключены обратные пункты: она хорошо отвечала эмпирическим данным ( $\chi^2/df = 2,44$ ;  $RMSEA = 0,05$ ;  $SRMR = 0,05$ ;  $NFI = 0,93$ ;  $NNFI = 0,96$ ;  $CFI = 0,96$ ).

**Ключевые слова:** опросник внутренней мотивации, подтверждающий факторный анализ, психометрическая адаптация, украиноязычная версия.

**Biron B.V.**

### **Intrinsic motivation inventory. Confirmatory factor analysis of ukrainian version**

*The article is devoted to psychometric analysis of the existing version of the post-experimental Intrinsic Motivation Inventory, which was published in Ukrainian language in 2006. Further revision was carried out with the help of confirmatory factor analysis. A sample of university students ( $n = 450$ ), from different regions of Ukraine, was studied. It is shown that the initial 4-factor model, which consisted of 14 initial items, is characterized by low fit to empirical data ( $\chi^2 / df = 3.49$ ;  $RMSEA = 0.07$ ;  $SRMR = 0.07$ ;  $NFI = 0.83$ ;  $NNFI = 0.84$ ;  $CFI = 0.87$ ) and insufficient internal consistency of the subscale ( $\omega A < 0.55$ ). A revised version was proposed, from which the reverse points were eliminated - it was in good fit to the empirical data ( $\chi^2 / df = 2.44$ ,  $RMSEA = 0.05$ ,  $SRMR = 0.05$ ,  $NFI = 0.93$ ,  $NNFI = 0.96$ ,  $CFI = 0.96$ ). The coefficients of internal validity were calculated for the new four scales: Interest/Enjoyment ( $\alpha = 0,79$ ;  $\omega A = 0,75$ ), Perceived Competence ( $\alpha = 0,72$ ;  $\omega A = 0,62$ ), Perceived Choice ( $\alpha = 0,60$ ;  $\omega B = 0,92$ ), Effort/Importance ( $\alpha = 0,59$ ;  $\omega A = 0,57$ ). The certain doubts for using of the last scale were suggested, since it consists of only two items, and its internal consistency is somewhat below the maximum permissible level.*

**Keywords:** intrinsic motivation inventory, confirmatory factor analysis, psychometric adaptation, Ukrainian version.

**Бірон Богдан Володимирович** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри диференціальної та спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

УДК 159.923.200

*Волченко Л. П.*

### **ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ**

*У статті стверджується, що у контексті реформування сучасної української освіти, проблема формування конфліктологічної компетентності*

*особистості виступає складовою процесу набуття нею навичок конструктивної взаємодії та комунікації з оточуючими. Визначено, що ефективним інструментом формування конфліктологічної компетентності особистості є психологічне посередництво, медіація, які надають можливість організації діалогу між людьми та ведуть до послаблення протистояння сторін, переводять міжособистісний конфлікт у форму комунікативної ситуації з особливими правилами, які сприяють вирішенню конфлікту.*

**Ключові слова:** комунікативна компетентність, конфліктологічна компетентність, медіація, психологічне посередництво.

**Постановка проблеми.** Система освіти в більшості країн світу заохочує людину за те, як багато вона знає, і, відповідно, навчання націлене на накопичення знань. Але зараз відбувається перехід із епохи індустріалізації – ери конвеєрної праці, коли людей наймали на роботу, щоб вони день у день багаторазово здійснювали відносно прості повторювані дії. Тепер усі ці рутинні операції здатні виконуватися автоматично завдяки роботизації та цифровим технологіям. Щоб в еру високих технологій та автоматизації значного числа звичних нам процесів залишатися затребуваним фахівцем, потрібні нові навички та вміння. То ж у майбутньому важливим буде не типовий набір навичок, яким володіє людина, а здатність кожного разу, під конкретну задачу, творчо збирати заново ці навички. По суті, мова йде про проєктний підхід, який стане переважаючим.

Ключовими навичками, які визначали грамотність людини в індустріальну епоху, були читання, письмо й арифметика. Сьогодні акценти зміщуються в бік вміння критично мислити, здатності до взаємодії та комунікації, творчого підходу до справ. Людей зараз необхідно навчати не тому, чому вчили раніше; потрібно вчити їх вмінню мислити, самостійно здобувати інформацію та критично її осмислювати. Людина у своїй практичній діяльності завжди зав'язана на проблемах соціальної взаємодії у різних сферах, де нерідко виникають напруженості, які виявляються в конфліктах. У комунікативних аспектах життєдіяльності на перше місце виходить вміння передбачати та вирішувати можливі конфліктні прояви як між суб'єктами спілкування, так і власних конфліктних установок. Тобто мова йде про конфліктологічну компетентність особистості, яка на нашу думку, є однією з головних у спектрі ключових компетентностей особистості [3; 4; 13; 18], у тому числі й вчителя нової української школи.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Проблема формування конфліктологічної компетентності як умови успішної самореалізації сучасного фахівця знайшла відображення у багатьох наукових працях вітчизняних і зарубіжних науковців (А. Я. Анцупов, Є. М. Богданов, С. О. Гарькавець, Н. В. Гришина, О. І. Денисов, В. Г. Зазикін, Л. М. Карамушка, Л. Е. Орбан-Лембрик, В. В. Третяченко та ін.) [1; 2; 5; 6; 7; 10; 11; 14; 15; 17; 20]. Аналізуючи поняття та зміст конфліктологічної компетентності, науковці

роблять висновок, що вона виступає як когнітивно-регуляторна підсистема професіоналізму, яка пов'язана з уміннями керувати конфліктом і розв'язувати його. При цьому конфліктологічна компетентність має свою психологічну структуру [2]. Структура складається з гностичного компоненту (знання про причини появи конфлікту, закономірності його розвитку та перебігу, поведінки, спілкування та діяльності опонентів у конфліктному протистоянні, їхніх психічних станах тощо), проєктувального компоненту (вміння передбачати дії опонентів, їх поведінку в ході конфлікту, розвиток конфлікту, його наслідки для організації та опонентів), конструктивного компоненту (уміння впливати на опонентів, впливати на їх оцінки, відносини, мотиви, цілі, формувати суспільну думку по відношенню до учасників конфлікту, уміння здійснювати профілактику конфлікту) та комунікативного компоненту (вміння здійснювати спілкування з учасниками конфлікту з урахуванням їх особистісних та емоційних станів).

Н. В. Кузьміна [15] відзначає, що конфліктологічна компетентність формується в процесі засвоєння знань про сутність конфліктів за допомогою психологічних тренінгів, ділових, рольових ігор і практичної діяльності.

Д. В. Івченко [9] представляє конфліктологічну компетентність як уміння орієнтуватися у соціальних ситуаціях; уміння правильно визначати особистісні особливості й емоційні стани інших людей; уміння обирати адекватні способи поведінки з ними та реалізовувати їх у процесі взаємодії; розуміння природи суперечностей і конфліктів між людьми; формування конструктивного ставлення до конфліктів.

Петровська Л. А. [15] відзначає, що це компетентність людини в конфліктній ситуації, а її основні складові – компетентність учасника у власному Я (Я-компетентність), в потенціалі іншого учасника (учасників) та ситуаційна компетентність.

А. Я. Анцупов [1] бачить конфліктологічну компетентність як організацію взаємодії та співпраці людей, що виключає або зводить до мінімуму можливість виникнення конфліктів між ними; діяльність суб'єктів взаємодії (або одного з них), а також третіх осіб (посередників) щодо усунення об'єктивних і суб'єктивних причин конфлікту, що назріває.

Д. Чернилевський зазначив, що сучасна «... мисляча людина зобов'язана спостерігати, аналізувати, вносити пропозиції, відповідати за прийняті рішення та вміти переборювати конфлікти» [19, с. 16].

Таким чином переважна більшість дослідників вважає, що конфліктологічна компетентність особистості виявляється когнітивно-регуляторною підсистемою професійно значимого боку особистості, яка має відповідні спеціальні знання та вміння, та може прогнозувати й попереджати конфлікти.

**Мета статті** – визначити соціально-психологічні особливості формування конфліктологічної компетентності особистості в умовах розвитку сучасної української школи.

## **Виклад основного матеріалу і результатів дослідження.**

Конфліктологічна компетентність є комунікативним компонентом професійної компетентності фахівця, яка виступає інтегральною характеристикою сучасного суб'єкту діяльності та включає вміння ясно й чітко висловлювати свої думки, переконувати, аргументувати, доводити, аналізувати, висловлювати судження, передавати раціональну та емоційну інформацію, встановлювати міжособистісні зв'язки, узгоджувати свої дії з діями колег, обирати оптимальний стиль спілкування в різних ділових ситуаціях, організовувати та підтримувати діалог, здатність використовувати досвід інших, вміння прогнозувати розвиток міжособистісних стосунків, вміння уникати конфліктів [8].

Л. Е. Орбан-Лембрик [14] комунікативну компетентність визначає як комунікативні вміння та навички, набуття соціально-психологічного досвіду, ціннісного відношення до спілкування, мотиваційної готовності взаємодіяти з іншими. До складу комунікативної компетентності вчена відносить знання в галузі взаємодії, поведінки, обміну інформації, сприймання людьми один одного, здатність орієнтуватися в соціальних відносинах, контактах, ситуаціях, правильно визначати внутрішні особливості та стани інших людей, обирати адекватні способи взаємодії з ними, певну програму та лінію поведінки.

Без сумніву, комунікативна компетентність є однією з пріоритетних якостей сучасного вчителя, оскільки його діяльність здійснюється в безпосередньому контакті з учнями, їхніми батьками та представниками громадськості.

Конфліктологічна компетентність пов'язана зі знаннями морально-психологічного клімату, ціннісно-орієнтирної єдності, стилів керівництва, групових норм поведінки, рольової поведінки та вербального/невербального спілкування. На особистісному рівні конфліктологічна компетентність передбачає розвиток таких якостей, як стресостійкість, самоконтроль, адекватна самооцінка, інтернальність, які необхідні в умовах гострих емоційних переживань, що супроводжують майже всі конфлікти.

Формування конфліктологічної компетентності здійснюється у таких аспектах:

- пізнавальному (формування уявлень про особливості конфлікту в сфері професійного спілкування, підходи вітчизняних та зарубіжних фахівців щодо технологій попередження, подолання конфліктних ситуацій);
- розвивальному (розвиток конфліктологічних умінь);
- виховному (оволодіння професійними цінностями, морально-етичними нормами, професійно значущими якостями);
- навчальному (формування навичок здійснення безконфліктної професійної діяльності, безпосередньої та опосередкованої професійної комунікації).

У якості ґрунтовних компонентів підготовки фахівця до безконфліктної взаємодії виступають: когнітивний компонент (рефлексія, прагнення до розвитку та самоактуалізації, креативність та інтуїція); афективний компонент

(емпатія, сензетивність та аутентичність); поведінковий компонент (активність, гнучкість, толерантність, відповідальність та організаційність) [5; 6].

Але не треба розуміти конфлікт як щось негативне, чого треба завжди уникати. За думкою Р. Мея «...Особистість динамічна, а не статична...Повне усунення конфліктів призведе до застою; нашою задачею є перетворення деструктивних конфліктів у конструктивні» [12, с. 30].

Форми та методи формування конфліктологічної компетентності представляють цілий спектр психолого-педагогічних прийомів: міні-лекції, семінарські, практичні заняття, бесіди, групові дискусії, дебати, форуми, ділові, рольові, сюжетно-рольові, соціально-психологічні ігри та психокорегуючі вправи, тренінгові заняття тощо. Із психотерапевтичних підходів часто використовують методи раціонально-емотивної та екзистенційної психотерапії, психодрами, гештальт-терапії, психосинтезу, елементи індивідуально-психологічного консультування.

Найефективнішим методом формування конфліктологічної компетентності на думку Н. В. Гришиної [7] є психологічне посередництво, яке є допомогою людям у конфліктних ситуаціях, направлене на відновлення порушених відносин та їх продовження на новій конструктивній основі. Така форма роботи поєднує психологічні уявлення про конфлікти, можливості ситуаційного підходу, застосування практики медіації. Психологічне посередництво спрямоване на організацію діалогу між людьми, на конструктивну взаємодію, яка веде до послаблення протистояння сторін. Посередництво переводить міжособистісний конфлікт у форму комунікативної ситуації з особливими правилами, які допомагають у вирішенні конфлікту. Організацію такої взаємодії бере на себе психолог, але кожен фахівець повинен володіти навичками медіатора, знати стадії посередництва, вміти аналізувати конфліктну ситуацію та перетворювати конфлікт в ситуацію співпраці.

З метою вирішення конфлікту, коли опоненти не можуть прийняти конструктивне рішення, запрошують третю сторону. Цей незалежний посередник називається медіатором, а процес примирення – медіацією. Медіація – це ефективний спосіб врегулювання конфліктів, адже переговори, засновані на реальних інтересах сторін, є перевіреним шляхом до мирного врегулювання конфлікту.

Фахівці визначають основні умови успішних переговорів: контроль над власними емоціями; відмова від застосування сили – адже сила дії дорівнює силі протидії, тому таке спілкування породжує новий конфлікт; конструктивне спілкування [1; 2; 7; 16].

Конструктивне спілкування передбачає, з одного боку, повагу до іншої людини, з іншого – самоповагу та захист власних прав і інтересів. У цьому сенсі медіація є цінним інструментом формування конфліктологічної компетентності, оскільки передбачає розв'язання конфліктної ситуації за принципом «перемога – перемога», а не «перемога – поразка». Тобто основною ідеєю медіації є

врахування інтересів і потреб кожної конфліктуючої сторони, коли жоден не програв, всі сторони задоволені [19].

Ситуація посередництва ставить певні вимоги до самої ролі посередника. По-перше, сторони, які користуються послугами медіатора повинні бути згодні з тим, що саме ця людина може бути третьою стороною. Це легше зробити, якщо медіатора кожен з опонентів сприймає як нейтральну та неупереджену людину, компетентну особу, а також, якщо людина має певний авторитет, щоб взяти на себе роль посередника у конфлікті. Медіатор може вимагати від учасників налагодити діалог, незважаючи на незгоду однієї чи обох сторін-учасниць конфлікту. По-друге, сам медіатор повинен чітко усвідомлювати, яку роль він відіграє у посередницькій діяльності: активно-спрямовуючу, коли пропонує конфліктуючим особам найбільш ефективні, на його думку, прийоми роботи, або допоміжно-розвивальну, коли учасники конфлікту самі проводять процес обговорення і прийняття рішення, а медіатор лише корегує його, підказуючи, як більш конструктивно вирішити проблему.

Формування конфліктологічної компетентності необхідно починати зі шкільної лави. Сьогодні так зване шкільне посередництво стає важливим явищем шкільного життя. Д. Шапіро [20] указує на такі позитивні функції шкільної медіації:

- створюється альтернативний шлях розв'язання конфліктів (уникнути конфлікту учням допомагають їхні однолітки, тоді як зазвичай вони використовують такі можливості: звернення до вчителя або деструктивне розв'язання за допомогою бійки чи лайки);

- конфлікт перетворюється в позитивний, мироутворюючий процес;

- покращуються взаємовідносини, послаблюється ворожда, покращується психологічна атмосфера у колективі;

- дисципліна стає менш обтяжлива;

- заохочується прихильність демократичним ідеалам, бо участь у посередницькій діяльності розвиває почуття відповідальності за свій вибір та рішення, посилює почуття особистісної значущості.

Тож шкільна медіація заохочує до миротворчої атмосфери надання освіти, готує майбутнє покоління до конструктивного управління конфліктами в своєму житті, кар'єрі, родині та суспільстві.

**Висновки.** Конфліктологічна компетентність особистості є комунікативним компонентом професійної компетентності фахівця, яка виступає інтегральною характеристикою сучасного суб'єкту діяльності. Найефективнішим методом формування конфліктологічної компетентності є психологічне посередництво або медіація, які допомагають людям у конфліктних ситуаціях, спрямовуються на відновлення порушених відносин.

В умовах розвитку сучасної української освіти, безумовно, медіація є найбільш ефективною процедурою конструктивного вирішення конфліктів, ніж адміністрування. Процедура посередництва дає змогу віднайти оптимальні шляхи виходу з конфліктної ситуації, які задовольняють головні потреби сторін-

учасниць конфлікту. Посередницька діяльність дає змогу віднайти нові способи вдосконалення навчально-виховного процесу в навчальному закладі та покращити психологічну атмосферу в ньому. Шкільна медіація, яка останнім часом поширюється в закладах освіти, заохочує до миротворчої атмосфери, готує учнів до конструктивного управління конфліктами в своєму житті, родині, кар'єрі та суспільстві.

**Перспективи подальших наукових пошуків** ми вбачаємо у з'ясуванні гендерних і вікових відмінностей, ступеню розвитку емоційного інтелекту у суб'єктів комунікативної взаємодії, що релевантно впливають на процес формування конфліктологічної компетентності особистості.

### **Список використаної літератури**

1. Анцупов А. Я. Конфликтология: учебник для вузов / А. Я. Анцупов, А. И. Шепилов. – М. : ЮНИТИ, 1999. – 551 с.
2. Богданов Е. Н. Психология личности в конфликте: Учебное пособие / Е. Н. Богданов, В. Г. Зазыкин. – СПб. : Питер, 2004. – 224 с.
3. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 14-19.
4. Волченко Л. П. Управління розвитком професійної компетентності педагога / Л. П. Волченко // Формування інноваційного освітнього простору в регіоні: практичні досягнення. Частина II. Педагогічні інновації в роботі навчальних закладів: наук.-метод. посібник Луганського інституту післядипломної педагогічної освіти. – Северодонецьк : СПД Резніков В. С., 2015. – С. 193 – 197.
5. Гарькавець С. О. Соціально-нормативна активність індивіда та її психологічні референти: [Монографія] / С. О. Гарькавець. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2016. – 156 с.
6. Гарькавець С. О. Соціально-нормативний конформізм особистості у психологічному вимірі: [Монографія] / С. О. Гарькавець. – Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2010. – 343 с.
7. Гришина Н. В. Психология конфликта / Н. В. Гришина. – СПб : Питер, 2002. – 464 с.
8. Данченко Г. В. Психологічні детермінанти розвитку комунікативної компетентності менеджера освіти шкільного рівня : автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / Ганна Володимирівна Данченко. – К. : Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2002. – 20 с.
9. Ивченко Д. В. Формирование конфликтологической компетентности специалиста таможенной службы : дисс. на соискание степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 / Ивченко Дмитрий Владимирович. – Калининград, 2000. – 167 с.
10. Карамушка Л. М. Психология управления : [Навчальний посібник] / Л. М. Карамушка. – К. : Міленіум, 2003 – 344 с.

11. Козич І. В. Формування конфліктологічної компетентності соціального педагога в умовах магістратури : дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 / Козич Ірина Володимирівна. – Запоріжжя, 2008. – 254 с.

12. Мей Р. Искусство психологического консультирования / Ролло Мей. – М. : «Класс», 1994.

13. Овчарук О. В. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти / О. В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: [Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : К.І.С, 2004. – С. 6-15.

14. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія професійної комунікації : [Монографія] / Л. Е. Орбан-Лембрик. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. – 528 с.

15. Петровская Л. А. О понятийной схеме социально-психологического анализа конфликта / Л. А. Петровская // Теоретические и методологические проблемы социальной психологии. – М., 1977. – С. 131–142.

16. Профессиональная компетентность руководителя: умение управлять конфликтами [Текст] : учеб. пособие / Е. М. Ботвина, О. И. Кашник, Н. В. Силкина [и др.]. – [2-е изд., доп. и испр.]. – Красноярск ; Новосибирск : Сиб. хронограф, 1999. – 250 с.

17. Третьяченко В. В. Управлінські команди: методологія та теорія, формування та розвиток: [Монографія] / В. В. Третьяченко. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2004. – 300 с.

18. Трубачева С. В. Умови реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі / С. В. Трубачева // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: [Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : К.І.С, 2004. – С. 53-58.

19. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе: учеб. пособие для вузов / Д. В. Чернилевский. – М. : ЮНИТИ–ДАНА, 2002. – 437 с.

20. Шапиро Д. Конфликт и общение: Путеводитель по лабиринту регулирования конфликтов / Д. Шапиро. – Кишинев, 1997.

### Транслітерація

1. Antsupov A. Ya. Konfliktologiya: uchebnyk dlia vuzov / A. Ya. Antsupov, A. Y. Shepylov. – М. : YuNYTY, 1999. – 551 s.

2. Bohdanov E. N. Psykholohyia lychnosty v konflikte: Uchebnoe posobyie / E. N. Bohdanov, V. H. Zazykyn. – SPb. : Pyter, 2004. – 224 s.

3. Bolotov V. A. Kompetentnostnaia model: ot ydey k obrazovatelnoi prohramme / V. A. Bolotov, V. V. Serykov // Pedahohyka. – 2003. – № 10. – S. 14-19.

4. Volchenko L. P. Upravlinnia rozvytkom profesiinoi kompetentnosti pedahoha / L. P. Volchenko // Formuvannia innovatsiinoho osvitnoho prostoru v rehioni: praktychni dosiahnennia. Chastyna II. Pedahohichni innovatsii v roboti

navchalnykh zakladiv: nauk.-metod. posibnyk Luhanskoho instytutu pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. – Sievierodonetsk : SPD Rieznikov V. S., 2015. – S. 193 – 197.

5. Harkavets S. O. Sotsialno-normatyvna aktyvnist individa ta yii psykholohichni referenty: [Monohrafiia] / S. O. Harkavets. – Kharkiv : «Drukarnia Madryd», 2016. – 156 s.

6. Harkavets S. O. Sotsialno-normatyvnyi konformizm osobystosti u psykholohichnomu vymiri: [Monohrafiia] / S. O. Harkavets. – Luhansk : Vyd-vo «Noulidzh», 2010. – 343 s.

7. Hryshyna N. V. Psykholohyia konfolykta / N. V. Hryshyna. – SPb : Pyter, 2002. – 464 s.

8. Danchenko H. V. Psykholohichni determinanty rozvytku komunikatyvnoi kompetentnosti menedzhera osvity shkilnoho rivnia : avtoref. dys. kand. psykol. nauk: 19.00.07 / Hanna Volodymyrivna Danchenko. – K. : Instytut psykholohii im. H. S. Kostiuks NAPN Ukrainy, 2002. – 20 s.

9. Yvchenko D. V. Formyrovanye konfolyktolohycheskoi kompetentnosti spetsyalysta tamozhennoi sluzhby : dyss. na soyskanye stepeny kand. ped. nauk : spets. 13.00.08 / Yvchenko Dmytryi Vladymyrovych. – Kalynynhrad, 2000. – 167 s.

10. Karamushka L. M. Psykholohiia upravlinnia : [Navchalnyi posibnyk] / L. M. Karamushka. – K. : Milenium, 2003 – 344 s.

11. Kozych I. V. Formuvannia konfolyktolohichnoi kompetentnosti sotsialnoho pedahoha v umovakh mahistratury : dys. na zdobuttia stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.05 / Kozych Iryna Volodymyrivna. – Zaporizhzhia, 2008. – 254 s.

12. Mei R. Yskusstvo psykholohycheskoho konsultyrovannia / Rollo Mei. – M. : «Klass», 1994.

13. Ovcharuk O. V. Rozvytok kompetentnisnoho pidkhdou: stratehichni oriientyry mizhnarodnoi spilnoty / O. V. Ovcharuk // Kompetentnistnyi pidkhdid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektyvy: [Biblioteka z osvitoi polityky / Pid zah. red. O. V. Ovcharuk]. – K. : K.I.S, 2004. – S. 6-15.

14. Orban-Lembryk L. E. Psykholohiia profesiinoi komunikatsii : [Monohrafiia] / L. E. Orban-Lembryk. – Chernivtsi : Knyhy – KhKhI, 2009. – 528 s.

15. Petrovskaia L. A. O poniatyinoi skheme sotsialno-psykholohycheskoho analyza konfolykta / L. A. Petrovskaia // Teoretycheskye y metodolohycheskye problemy sotsyalnoi psykholohyy. – M., 1977. – S. 131–142.

16. Professonalnaia kompetentnost rukovodyteli: umenye upravliat konfolyktamy [Tekst] : ucheb. posobyie / E. M. Botvyna, O. Y. Kashnyk, N. V. Sylkyna [y dr.]. – [2-e yzd., dop. y yspr.]. – Krasnoiarsk ; Novosybyrsk : Syb. khronohraf, 1999. – 250 s.

17. Tretiachenko V. V. Upravlinski komandy: metodolohiia ta teoriia, formuvannia ta rozvytok: [Monohrafiia] / V. V. Tretiachenko. – Luhansk : Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2004. – 300 s.

18. Trubacheva S. V. Umovy realizatsii kompetentnisnoho pidkhdou v navchalnomu protsesi / S. V. Trubacheva // Kompetentnistnyi pidkhdid u suchasni

osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: [Biblioteka z osvithoi polityky / Pid zah. red. O. V. Ovcharuk]. – K. : K.I.S, 2004. – S. 53-58.

19. Chernylevskiy D. V. Dydaktycheskye tekhnolohyy v vysshei shkole: ucheb. posobye dlia vuzov/ D. V. Chernylevskiy. – M. : YuNYTY–DANA, 2002. – 437 s.

20. Shapyro D. Konflikt y obshchene: Putevodytel po labyrntu rehulyrovaniya konfliktov / D. Shapyro. – Kyshynev, 1997.

**Волченко Л. П.**

**Особенности формирования конфликтологической компетентности личности в условиях современной школы**

*В статье утверждается, что в контексте реформирования современного украинского образования, проблема формирования конфликтологической компетентности личности выступает составной частью процесса приобретения ею навыков конструктивного взаимодействия и коммуникации с окружающими. Определено, что эффективным инструментом формирования конфликтологической компетентности является психологическое посредничество, медиация, которые предоставляют возможность организации диалога между людьми, конструктивное взаимодействие, ведущей к ослаблению противостояния сторон, переводит межличностный конфликт в форму коммуникативной ситуации с особыми правилами, которые помогают в разрешении конфликта.*

**Ключевые слова:** коммуникативная компетентность, конфликтологическая компетентность, медиация, психологическое посредничество.

**Volchenko L. P.**

**Features of the formation of conflictological competence of the individual in the conditions of the modern school**

*The article states that in the context of reforming the modern Ukrainian education, the problem of forming conflictological competence of the individual is an integral part of the process of acquiring the skills of constructive interaction and communication with others. It is determined that psychological mediation, mediation, which provide an opportunity for organizing a dialogue between people, constructive interaction leading to a weakening of the opposing sides, is translated into an interpersonal conflict in the form of a communicative situation with special rules that help in resolving the conflict.*

**Key words:** communicative competence, conflictological competence, mediation, psychological mediation.

**Волченко Лариса Петрівна** – кандидат психологічних наук, директор середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6 м. Северодонецька Луганської області.